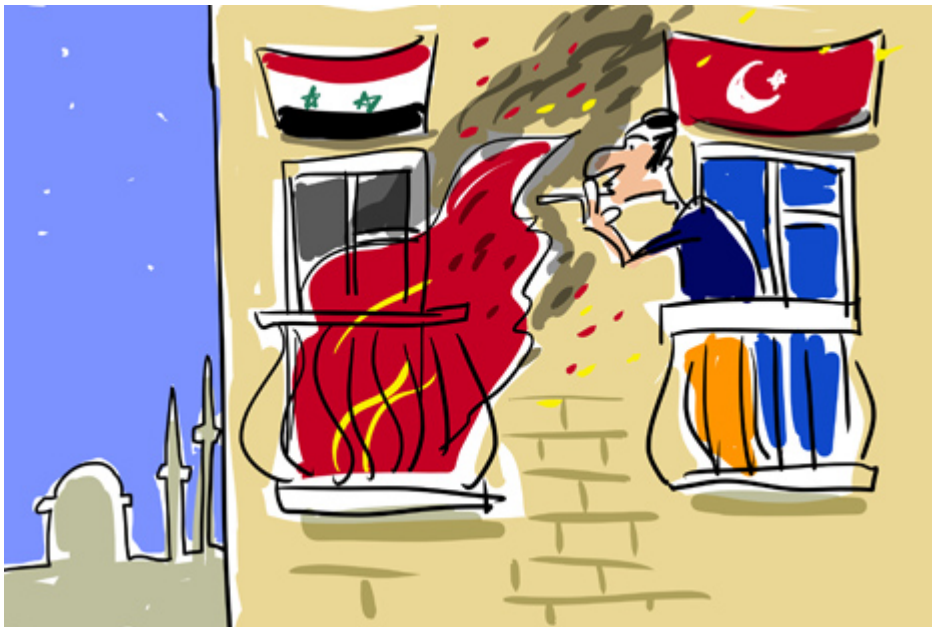

Μύρισε «Αραβική άνοιξη» στην Τουρκία;

/ Γενικά

Γελοιογραφία του Αλεξέι Γιόρς

Του Βλαντίμιρ Αβατκόφ

Γιγαντώνεται το κύμα διαδηλώσεων που ξεκίνησε από την Κωνσταντινούπολη για να εξαπλωθεί στην Άγκυρα, τη Σμύρνη κι άλλες πόλεις. Ο Βλαντίμιρ Αβατκόφ, ειδικός σε τουρκικά θέματα, αναλύει την πιθανή απειλητική εξέλιξη και τις απρόβλεπτες συνέπειες στην παγκόσμια κοινότητα.

Εδώ και αρκετές ημέρες δεν λένε να σταματήσουν στην Τουρκία οι αιματηρές μαζικές διαδηλώσεις κατά της πολιτικής του κυβερνώντος κόμματος και υπέρ της παραίτησης του **Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν**. Μόνο στην Άγκυρα, ο αριθμός των διαδηλωτών έφτασε τους 20.000, ενώ για την προστασία των δημοσίων κτιρίων σπεύδουν όχι μόνο αστυνομικοί, αλλά και στρατιωτικοί. Τα γεγονότα αυτά, με βάση τα χαρακτηριστικά και τη δυναμική τους θυμίζουν το κύμα των διαδηλώσεων διαμαρτυρίας στο τέλος του 2010 - αρχές 2011, οι οποίες έδωσαν τα σύνθημα για την έναρξη της Αραβικής άνοιξης στη Μέση Ανατολή και την Αφρική. Τι συνέβη λοιπόν; Η «Αραβική αφύπνιση» έφτασε μέχρι την Τουρκία και θα όπου να 'ναι θα εξελιχθεί σε «θερμό καλοκαίρι»;

Γκεζί, το πάρκο που άναψε τη φλόγα

Την αιτία της έναρξης των μαζικών διαδηλώσεων στην Τουρκία αποτέλεσε ένα ασήμαντο θα έλεγε κανείς γεγονός. Οι τουρκικές αρχές αποφάσισαν να αχρηστεύσουν ένα από τα λίγα πάρκα της Κωνσταντινούπολης, το Γκεζί, το οποίο βρίσκεται στην ευρωπαϊκή πλευρά της πόλης δίπλα από την πλατεία Ταξίμ. Εκεί

σχεδιάστηκε να ανεγερθεί ένα εμπορικό κέντρο και πάρκινγκ, καθώς και να διευρυνθεί ο δρόμος σε βάρος του χώρου που θα μείνει ελεύθερος.

Η επανάσταση ψάχνει ηγέτη και η αντιπολίτευση ιδεολογία...

Οι διαδηλώσεις στη χώρα προς το παρόν δεν έχουν την υψηλή εκείνη δυναμική ώστε να μετατραπούν σε μια ολοκληρωμένη επανάσταση. Η βασική αιτία γι' αυτό, είναι η απουσία χαρισματικών ηγετών. Στην τουρκική πολιτική κουλτούρα υπάρχει η παράδοση της καθοδήγησης όχι από το κόμμα, αλλά από μεμονωμένους ηγέτες.

Η αντιπολίτευση στην Τουρκία είναι κατακερματισμένη -όχι από άποψη φατριών- αλλά κοινωνικοπολιτικών αντιλήψεων. Παράλληλα, τα ιδεολογικά πιστεύω και τα ενδιαφέροντα κοινωνικού και ταξικού χαρακτήρα, είναι τόσο πολιτικοποιημένα, ώστε εμπεριέχουν τη δυναμική να εξελιχθούν ακόμη και σε έναν εμφύλιο πόλεμο, εφόσον απουσιάσουν οι πανεθνικές ασφαλιστικές δικλείδες τις οποίες επί 80 χρόνια -πριν την έλευση του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης- αποτελούσαν οι αρχές του ιδρυτή της Τουρκικής Δημοκρατίας, Κεμάλ Ατατούρκ.

Τη συγκέντρωση την οποία οργάνωσαν αυτοί που τάχθηκαν κατά της κοπής των δέντρων, διέλυσε η αστυνομία κάνοντας χρήση δακρυγόνων και αντλιών νερού. Τα τοπικά μέσα ενημέρωσης έκαναν λόγο για μεγάλο αριθμό συλληφθέντων. Απρόσμενα για την κυβέρνηση, εκδηλώσεις αλληλεγγύης άρχισαν σε αρκετές πόλεις της Τουρκίας, οι οποίες σύντομα μετατράπηκαν σε μαζικές διαδηλώσεις κατά του καθεστώτος της χώρας.

Η καταστροφή του πάρκου και η εκδίωξη της διαδήλωσης για την υπεράσπισή του, όπως και τα παρόμοια γεγονότα που οδήγησαν στην Αραβική άνοιξη, αποτέλεσαν απλώς τον καταλύτη της συσσωρευμένης στην κοινωνία δυσαρέσκειας για την πολιτική της κυβέρνησης.

Σήμερα στην Τουρκία μια μερίδα κατηγορεί το κυβερνών μετριοπαθές ισλαμικό Κόμμα Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης για εξισλαμισμό της χώρας και μια άλλη για βραδύτητα και υπερβολική καθυστέρηση στις μεταρρυθμίσεις.

Υπάρχουν πολλοί οι οποίοι είναι απογοητευμένοι και από την εξωτερική πολιτική της χώρας. Αρκεί να αναφερθεί ως παράδειγμα η αποτυχία που γνωρίζει το δόγμα του υπουργού Εξωτερικών της χώρας Αχμέτ Νταβούτογλου περί «μηδενικών προβλημάτων», το οποίο δεν προβλέπει μόνο την πραγματοποίηση διαλόγου, αλλά την αποκατάσταση της τάξης σε γειτονικά κράτη δια της ισχύος. Ο τουρκικός Τύπος το έχει χαρακτηρίσει ήδη ως «μηδέν γείτονες - μηδενικά προβλήματα».

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Τουρκική Δημοκρατία συντελέστηκε τα τελευταία 10 χρόνια μια τεράστια μεταμόρφωση και σήμερα η διεθνής κοινότητα έχει να κάνει με μια εντελώς νέα από ιδεολογική άποψη χώρα. Με την άνοδο του Κόμματος Δικαιοσύνης και Ανάπτυξης στην εξουσία, η κοσμική Τουρκία εισήλθε σε μια πορεία εγκαθίδρυσης ενός μετριοπαθούς ισλαμικού μοντέλου κρατικής και κοινωνικής διάρθρωσης, το οποίο οι τούρκοι αναλυτές αντιπαραβάλλουν στο ριζοσπαστικό ιρανικό.

Πως κατέστη αυτό δυνατό; Καθότι, σε όλη τη διάρκεια της ιστορίας της Δημοκρατίας, οι στρατιωτικοί με την παραμικρή υποψία απόκλισης από την κοσμική πορεία ανάπτυξης πραγματοποιούσαν πραξικοπήματα, έπαιρναν την εξουσία στα χέρια τους και σύντομα, ύστερα από μια σειρά μεταρρυθμίσεων, την παρέδιδαν ξανά στους πολιτικούς.

Ο Ερντογάν, ωστόσο, απεδείχθη σοφότερος από τους προκατόχους του. Αντίθετα από αυτούς, ενώ ήταν ήδη πρωθυπουργός, δεν έθιγε άμεσα τα θέματα που άπτονταν του Ισλάμ, αλλά αργά - πλην σταθερά - μεταμόρφωνε το δικαστικό σύστημα, ασκούσε επιρροή στο άνοιγμα ποινικών υποθέσεων αναφορικά με τους στρατιωτικούς, δημιουργούσε μια οικονομική βάση διαμέσου των ισλαμικών ταμείων και ανέπτυξε μια νέα και νομοταγή στη νέα κατάσταση ελίτ.

Διεθνής πολιτικός, οικονομικός και στρατιωτικός κόμβος

Τα όσα συμβαίνουν στην Τουρκία δεν μπορούν να αφήσουν αδιάφορη τη διεθνή κοινότητα. Η χώρα βρίσκεται μεταξύ Ευρώπης και Ασίας, μεταξύ Βαλκανίων και Μέσης Ανατολής. Οι Ευρωπαίοι προμηθεύονται ενεργειακούς πόρους και μέσω αυτής.

Από την εσωτερική πολιτική σταθερότητα στη χώρα εξαρτάται άμεσα η ευρωπαϊκή ασφάλεια, διότι η Τουρκία διαθέτει τον δεύτερο μεγαλύτερο στρατό στο ΝΑΤΟ, πολλές σημαντικές βάσεις (για παράδειγμα το Ιντσιρλίκ) και είναι ο στενότερος σύμμαχος των ΗΠΑ στην περιοχή.

Επιπλέον, από τα γεγονότα στην Τουρκία εξαρτάται άμεσα η σταθερότητα στη Μέση Ανατολή, καθώς πολλές χώρες της Αραβικής άνοιξης βασίστηκαν στο τουρκικό μοντέλο του μετριοπαθούς Ισλάμ και προσανατολίζονται σε μεγάλο βαθμό στην πολιτική του Ερντογάν.

Τα ρωσικά συμφέροντα, μπορεί και αυτά να απειληθούν. Τα συμβόλαια αξίας πολλών δισεκατομμυρίων πιθανόν να παγώσουν, αρκεί να αναφερθεί ο πυρηνικός σταθμός στο Ακούγιου, η χρήση των αγωγών, ο τομέας του τουρισμού.

Παρόλα αυτά, αναμένεται ότι σύντομα οι διαδηλώσεις θα εξασθενήσουν. Υπάρχει η πιθανότητα να εξελιχθούν σε επανάσταση ή εμφύλιο πόλεμο, αλλά αυτή είναι πάρα πολύ μικρή. Εν τω μεταξύ, η διεθνής κοινότητα σε περιπτώσεις όπως αυτή θα πρέπει να τηρήσει την αρχή: «Ήλιζε στο καλύτερο, ετοιμάσου για το χειρότερο».

** Ο Βλαντίμιρ Αβαντκόφ είναι τουρκολόγος, καθηγητής της έδρας στρατιωτικών θεμάτων και της έδρας γλωσσών των χωρών της Εγγύς και Μέσης Ανατολής του Κρατικού Πανεπιστημίου Διεθνών Σχέσεων της Μόσχας.*

Πηγή: rbth.gr